

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นการศึกษาถึงความเป็นพลวัตของของรูปแบบการผลิตข้าวเพื่อยังชีพภายใต้ แรงกดดันด้านที่ดินและการผลิตพืชเชิงพาณิชย์ของชาวปกาเกอะญอหมู่บ้านขุนแปะ ตำบลบ้านแปะ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทเชิงประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงระบบการเกษตรบนที่สูงของชาวปกาเกอะญอภายใต้แรงกดดันด้านที่ดินและการผลิตพืชเชิงพาณิชย์ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตข้าวเพื่อยังชีพและเงื่อนไขที่กำหนดรูปแบบการผลิตข้าวเพื่อยังชีพของชาวปกาเกอะญอ

การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแผนที่กายภาพ ภาพถ่ายดาวเทียม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนตัวอย่าง ผู้นำชุมชน ผู้นำอาวุโสและภูมิปัญญาชาวปกาเกอะญอบ้านขุนแปะ นำมาวิเคราะห์และอธิบายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการผลิตข้าวเพื่อยังชีพของชาวปกาเกอะญอมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบไร่หมุนเวียนไปเป็นระบบเกษตรหมุนเวียนที่มุ่งเน้นการผลิตพืชเศรษฐกิจ เป็นผลทำให้รูปแบบการผลิตข้าวไร่ มีการเปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์ของการใช้ประโยชน์จากที่ดินในแต่ละยุคสมัยอย่างชัดเจน ปัจจุบันการผลิตข้าวไร่เป็นการใช้ที่ดินผสมผสานกับการปลูกพืชเศรษฐกิจ มีอยู่ 4 รูปแบบ คือ 1) การผลิตข้าวไร่โดยหมุนเวียนแปลงในระบบเกษตรหมุนเวียน 2) การผลิตข้าวไร่โดยหมุนเวียนพืชในแปลงที่ดิน 3) การผลิตข้าวไร่โดยหมุนเวียนใช้พื้นที่ในแปลงเดียวกัน และ 4) การผลิตข้าวไร่แบบหมุนเวียนข้ามแปลงและหมุนเวียนภายในแปลงในฤดูกาลผลิตเดียวกัน ส่วนการใช้ที่ดินประเภทที่นาขั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการผลิต

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการผลิตข้าวเพื่อยังชีพของชาวปกาเกอะญอขึ้นอยู่กับเงื่อนไขด้านที่ดินคือ ข้อจำกัดด้านการถือครองที่ดิน และความมั่นคงในการถือครองที่ดิน และเงื่อนไขด้านการผลิต คือ ข้อจำกัดด้านการเข้าถึงและการควบคุมปัจจัยการผลิต ความยุ่งยากและซับซ้อนในกระบวนการผลิตพืชเศรษฐกิจ เป้าหมายการผลิตของครัวเรือน และเงื่อนไขด้านตลาดและการจัดการผลผลิตสู่ตลาด

The objectives of the thesis title “dynamics of subsistence rice production of the Pga K’nyau under land and commercial production pressure: a case study of Khun Pae village, Ban Pae sub-district, Chom Thong district, Chiang Mai province” were to study changes in historical context of highland agricultural systems of Pga K’nyau people under land and commercial production pressure, and changing patterns including its conditions of subsistence rice production.

This study used quantitative and qualitative research methods. These included questionnaires, interviews, physical map and satellite photos for collecting data from household sample of community leaders, elder of the Pga K’nyau at Ban Khun Pae. This information was analyzed and explained according to the set objectives. The findings were as follows.

From the study, it showed that the pattern of rice production of Pga K’nyau changed from rotational cultivation to agricultural production which focused more on cash crops. This obviously resulted in changes of the purpose of land use for rice cultivation in each period. Presently, land use for rice production has combined with cash crop growing. There were four different patterns: 1) rice production by rotating within the agricultural land, 2) rice production by rotating of crops in the same plot of land, 3) rice production by rotating area in the same plot of land, and 4) rice production by rotating in the same plot of land in the same farming season. In regard to land use for terrace paddy fields, there has no changes in this kind of production.

On changes of subsistence rice production of the Pka K’nyau, it depended on a few conditions. These were the conditions of land, production and marketing. The conditions of land were limitation of land ownership and security of land tenure. The conditions of production were limitation in access to and control of production inputs, complexity in production processes, and aim of household production, and the condition of marketing was about how to manage and send those products to the market.